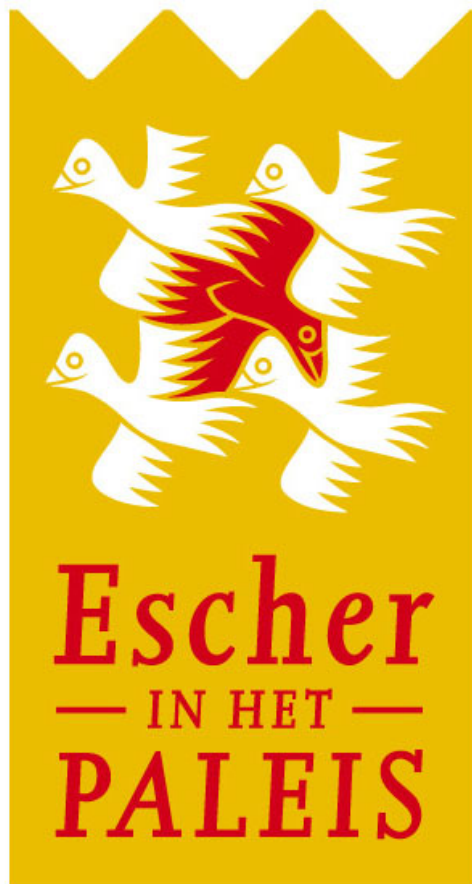

Stichting Escher Collectie

Den Haag

Financieel jaarverslag 2022

Inhoudsopgave	Pagina
Bestuursverslag	3
Jaarrekening	
Balans per 31 december 2022	28
Staat van baten en lasten over 2022	30
Kasstroomoverzicht	31
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	32
Toelichting op de balans per 31 december 2022	36
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021	43
Overige gegevens	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	49
Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming	53

Jaarverslag Escher in Het Paleis 2022

Bestuursverslag

Het bestuur van Escher in Het Paleis biedt hierbij zijn bestuursverslag aan voor het boekjaar dat geëindigd is op 31 december 2022.

De Stichting Escher Collectie is gevestigd te Den Haag aan Lange Voorhout 74 en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 21794207. De stichting heeft ten doel het inrichten, in stand houden en exploiteren van Het Paleis en het tentoonstellen van de Escher Collectie.

Het bestuur van de stichting is belast met de algemene en dagelijkse leiding van het museum. Het bestuur is verantwoordelijk voor het functioneren en de resultaten en legt daarover verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

Positionering

Escher in Het Paleis is ontstaan vanuit de overtuiging dat de kunstenaar Escher een permanente plek verdient in het museale veld in Nederland, zoals dat ook voor andere beroemde kunstenaars als Rembrandt, Van Gogh en Mondriaan geldt. In de afgelopen jaren heeft EiHP bewezen een zeer breed publiek aan te spreken. Niet alleen de traditionele museumbezoeker weet EiHP te vinden, maar ook veel bezoekers die normaal gesproken misschien niet zo snel een museum zouden bezoeken. Eschers kunst is voor iedereen toegankelijk, waardoor het museum veel jonge bezoekers kent. Dit is een van de unieke eigenschappen van de kunstwerken van Escher: zijn fantasievolle prenten en werelden spreken wereldwijd vele generaties aan.

Een andere unieke eigenschap is dat zijn prenten door bèta-docenten wereldwijd gebruikt worden om leerlingen te enthousiasmeren voor deze disciplines. EiHP staat in veel gevallen dan ook al met één voet in het onderwijs. Zijn werk daagt de kijker op verschillende manieren uit en nodigt daarom direct uit tot filosoferen: Escher leert de bezoeker kijken.

De breedte van Eschers werk, en het feit dat Escher in Het Paleis in Den Haag is gevestigd op een unieke locatie, kent vele voordelen voor de stad. Niet alleen is het de afgelopen jaren gegroeid van 74.000 bezoekers naar 176.000 bezoekers in 2019, maar van die bezoekers komt liefst 58% normaal gesproken uit het buitenland.

EiHP heeft als monografisch museum een unieke plek in het museale landschap. Weinig andere kunstenaars kunnen solo een heel museum draaiende houden. De gigantische groei van bezoekers in EiHP voor coronatijd, met inzet van minimale middelen, zegt veel over de ambitie en het potentieel van het museum.

Samenvatting 2022

Het jaar 2022 stond in het teken van het oprabbelen uit de covidjaren met de daarbij behorende uitdagingen en kansen. Op 17 januari 2022 mocht Escher in Het Paleis, net als de andere culturele instellingen, na wat bleek de laatste lockdown zijn deuren weer openen. Met diverse scenario's in het achterhoofd, waarvan dat Rusland Oekraïne binnen zou vallen er geen was, voelde het als een bevrijding weer bezoekers te mogen ontvangen. Dat menig een nog koudwatervrees had, wordt duidelijk als we naar de bezoekerscijfers kijken. Richting het einde van 2022 kwam de echte bezoekersstroom pas weer op gang, zoals we voorheen gewend waren.

Dat er vanuit het team enthousiast gewerkt is aan nieuwe tentoonstellingen en educatieve projecten geeft aan dat de voorgaande jaren geen afbreuk hebben gedaan aan de passie van het kleine team in EiHP. Maar liefst zes kleinere en grotere wisseltentoonstellingen zijn ingericht, ook zijn de Voor- en Achtersalon volledig gerestaureerd en is er in samenwerking met de Centrale Vastgoed Organisatie Den Haag een enorme duurzaamheidslag gemaakt.

Er is een begin gemaakt met misschien wel het leukste project van het jaar: de co-creatie van de 'Megamorfose' door 36 klassen uit het (speciaal) basisonderwijs uit alle wijken van Den Haag ter viering van 125 jaar Escher in 2023.

In al dit enthousiasme is natuurlijk niet voorbij te gaan aan ook die schaduw over het jaar met de daarbij behorende directe gevolgen voor het internationale toerisme en stijgende energieprijzen: het binnenvallen van Rusland in Oekraïne. Het traject en de onderzoeken om het oude enkele glas te vervangen door energiebesparend hypermodern vacuümglas was gelukkig al ingezet, maar ook heeft EiHP cultureel gezien de handschoen opgepakt om de vluchtelingen uit Oekraïne een hart onder de riem te steken. Een bevlogen samenwerking tussen Escher in Het Paleis, Hoogsteder & Hoogsteder en de ambassade van Oekraïne heeft geleid tot een indrukwekkende fototentoonstelling in Hoogsteder & Hoogsteder en een nieuwe audiotour in het Oekraïens, als eerste in Nederland.

De statistieken en cijfers sluiten logischerwijs aan bij de schets van de situatie hierboven. In 2022 heeft Escher in Het Paleis 120.479 bezoekers getrokken, slechts 2.021 bezoekers minder dan begroot voor dit onzekere covidjaar. Dit is 68% van de bezoekersaantallen uit 2019. Binnen deze aantallen zijn er interessante statistische verschuivingen. Meer bezoekers uit de stad Den Haag hebben EiHP weten te vinden, zowel percentueel als in absolute getallen. In 2019 waren dat bijna 10.000 bezoekers (6%) en in 2022 11.000 bezoekers (9%). Internationaal heeft er ook een logische verschuiving plaatsgevonden, ten gunste van de nabij-landen. In 2019 bestond de top 3 uit Duitsland, USA en België en in 2022 bestond de top drie uit Duitsland, België en Engeland. Het bijzondere is dat in absolute getallen het volume aan Belgische bezoekers zelfs gelijk is aan 2019. De Duitse toerist was goed voor 13% van het totaal aantal bezoekers. Het deel buitenlands bezoek is in 2022 iets naar het midden verschoven en was goed voor 54% (tegenover 57% in 2019).

Tentoonstellingen

Kijken met je handen

14 oktober 2021 t/m 9 januari 2022

Ter gelegenheid van The Hague Fashion Week was in Escher in Het Paleis de tentoonstelling *Kijken met je handen* te zien, met aanraakbare mode van de Nederlands-Curaçaose ontwerper Michelangelo Winklaar (1983). Deze experimentele expositie is ontwikkeld met als doel een breed publiek, inclusief mensen met een visuele beperking, een modecollectie te laten ervaren door middel van tast. Waar een modecollectie in een museum gebruikelijk niet aangeraakt mag worden, nodigde Winklaar het publiek juist uit dat wel te doen. Op subtiële wijze refereerde Winklaar met zijn collectie aan het werk van M.C. Escher en Paleis Lange Voorhout. Rondom de tentoonstelling werden meerdere rondleidingen voor blinden en slechtzienden georganiseerd en werd onder andere een podcast met de blinde podcastmaker Ferry Molenaar ontwikkeld. Ook zijn zaalteksten ingesproken voor de doelgroep, waren braillebladen ontwikkeld en was er een luister-cd over het Nederlandse modebeeld van het najaar beschikbaar, met een verdiepend interview met Michelangelo Winklaar.

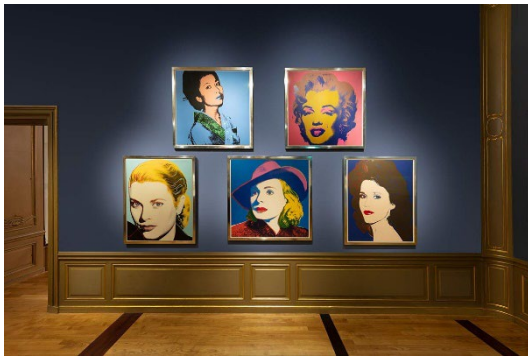
Foto's: Gerrit Schreurs

Andy Warhol: Obsessie met oplage

7 december 2021 t/m 29 mei 2022

Een museum in een voormalig paleis biedt van tijd tot tijd de mogelijkheid heel specifiek te programmeren. Al lang bestond de wens de koninginnenportretten uit de serie 'Reigning Queens' van de Amerikaanse kunstenaar Andy Warhol (1928-1987) te presenteren. We zijn dan ook dankbaar dat we uit een Haagse particuliere collectie tien portretten van Warhol konden tonen, waaronder de vier vorstinnen die de serie 'Reigning Queens' vormen. Deze iconische Amerikaanse Popartkunstenaar deelde zijn voorliefde voor grafiek met M.C. Escher. De zeefdruktechniek waar Warhol vaak voor koos, gaf hem de mogelijkheid om werk in oplage te maken zodat zijn kunst voor zoveel mogelijk mensen beschikbaar was. Ook Escher koos om deze reden voor de prentkunst: toegankelijkheid is voor beide kunstenaars van groot belang. Extra bijzonder is Warhols portret van Koningin Beatrix:

deze voormalige koningin heeft jarenlang in Paleis Lange Voorhout gewerkt en hing daarom op een centrale plek in de ontvangsthal van het paleis.

Foto's: Gerrit Schreurs

Spelen met spiegels

14 juni t/m 4 september 2022

In de zomer zijn de breed toegankelijke werken van de hedendaagse kunstenaar Arnout Visser (1962) verspreid door het museum naast de werken van M.C. Escher tentoongesteld. Beide kunstenaars hebben een fascinatie voor spiegelingen, reflectie en verwondering. Bij Escher is deze voorliefde af te lezen aan zijn zelfportretten in bolle spiegels en spiegelingen in natuurlijke taferelen die een alternatieve wereld weergeven. In Vissers werk wordt deze voorliefde duidelijk via zijn spiegelende bollen. Zijn *Explosion Spheres* zijn explosies van spiegelend glas waarin hij vloeibaar glas door een dun metalen net blaast en zo een 'bevroren explosie' creëert. Een technisch hoogstandje dat resulteert in een miniwereld met tientallen verschillende reflecties.

Foto's: Gerrit Schreurs

Hans van Bentem SELFPORTTRAITS – Art The Hague

4 oktober t/m 9 oktober 2022

Ter ere van de kunstbeurs Art The Hague zijn in het najaar twee sculpturen van Hans van Bentem (1965) getoond. Gedurende Art The Hague was Hans van Bentem *artist in focus* en werd hij benoemd tot het 'icoon van Art The Hague 2022'. Van Bentem is onlosmakelijk verbonden met Escher in Het Paleis. Sinds de opening van het museum worden de zalen verlicht door zijn excentrieke kristallen kroonluchters, die de koninklijke sfeer versterken en tegelijk een knipoog maken naar de werken van M.C. Escher. De sculpturen van Van Bentem die in het najaar in het museum te zien waren, zijn onderdeel van de serie SELFPORTTRAITS. Hier kruipt de kunstenaar in de huid van personages zoals een clown, een klein meisje of een Romeinse keizer. Op deze manier onderzoekt hij in hoeverre dat personage bezit van hem neemt.

Hans van Bentem, SELF-PORTRAIT
(CAESAR), 2012-2018

Hans van Bentem, SELF-PORTRAIT
(GIRL), 2012-2018

Koninklijke ontmoetingen

8 september t/m 6 november 2022

Escher in Het Paleis heeft in de tentoonstelling *Koninklijke ontmoetingen* tien Haagse kunstenaars uitgenodigd om nieuw grafisch werk te maken, met als inspiratiebron Paleis Lange Voorhout en Koningin-Moeder Emma. Voor de tentoonstelling zijn ze uitgedaagd om buiten hun comfortzone te treden, want de kunstenaars maken normaliter werk vanuit allerlei verschillende disciplines: van grote architectonische installaties tot fotografie. *Koninklijke ontmoetingen*, dat plaats vond ter ere van de Grafiektriënnale 2022, geeft een hedendaagse invulling aan de twee fundamenteën van Escher in Het Paleis.

De geselecteerde kunstenaars zijn tijdens het maken van het nieuwe werk intensief begeleid door de Grafische Werkplaats in Den Haag, waar ze kennis mochten maken met diverse grafische technieken. Tijdens de tentoonstelling was bij de Grafische Werkplaats een kleine presentatie met voorstudies van het werk dat in Escher in Het Paleis te zien was. Onder andere heeft de Surinaams-Nederlandse kunstenaar Yair Callender (1987) een interactief kunstwerk gemaakt geïnspireerd door het paleis en zijn personeel. Met het kunstwerk, een gewaad bedrukt met bladgoud, maakte hij een connectie tussen het personeel van het paleis van vroeger en het personeel van Escher in Het Paleis van nu. Op

zijn verzoek hebben personeelsleden van Escher in Het Paleis met het gewaad door de museumzalen gelopen om heden en verleden blijvend te verbinden.

De deelnemende kunstenaars waren: Ai Hashimoto, Arike Gill, Hanna de Haan, Koos Breen, Lotte van Lieshout, Marleen Sleeuwits, Nynke Koster, Thijs Ebbe Fokkens, Yaïr Callender en Zeger Reyers.

Forgotten Names, Forgotten Places van Yaïr Callender. Foto's: Gerrit Schreurs

Whisper Horse van Zeger Reyers.

Rembrandt weer terug in Den Haag

29 november 2022 t/m 29 januari 2023

Na een lange tijd voor het publiek verscholen te zijn geweest, is een zelfportret van Rembrandt teruggekeerd naar Paleis Lange Voorhout, waar het van 1850 tot 1894 gehangen heeft. Het schilderij is in Escher in Het Paleis tentoongesteld ter ere van de publicatie van het boek *Rembrandt met rode baret | De wilde avonturen van een bezadigd zelfportret*, geschreven door Rembrandtspecialist Gary Schwartz. Het boek vertelt de stormachtige geschiedenis van het zelfportret en bepleit de authenticiteit van het werk. Op 2 december hield Schwartz in het paleis een boekpresentatie waar hij met veel enthousiasme vertelde over zijn jarenlange onderzoek.

Onthulling Zelfportret Rembrandt. Foto: Franck Doho

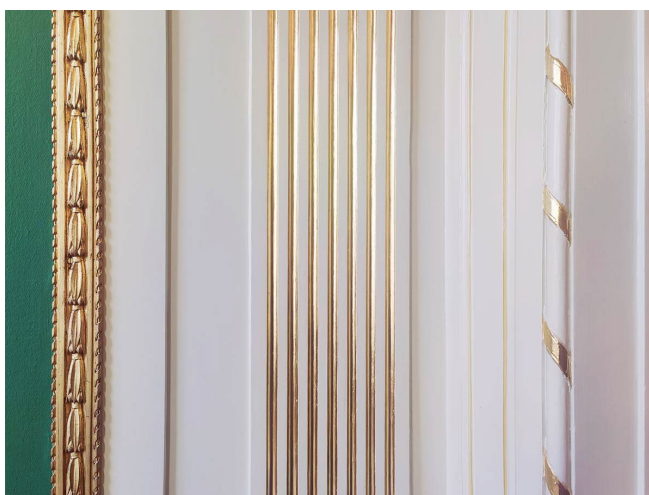
Driemaandelijke wissels

Om de drie maanden worden in Escher in Het Paleis andere originele prenten van M.C. Escher getoond, zodat deze gevoelige kunstwerken niet te veel aan licht zijn blootgesteld. Ook dit jaar zijn daarom vier wissels van prenten geweest, met onder andere werken uit de serie *Emblemata*, een prent van een aankondiging van Eschers eigen tentoonstelling en een bijzondere vlakvulling: *Ontwikkeling II, eerste versie* (1939). Zo laten deze wisselende prenten iedere drie maanden een ander verhaal op zaal zien met nieuwe thema's in en rondom het werk van Escher.

Collectie

Restauratie en presentatie paleis

Paleis Lange Voorhout is een monumentaal stadspaleis uit de 18^e eeuw met koninklijke allure. Om het paleis goed te behouden voor de komende generaties zijn in de winter en het voorjaar de Voor- en Achtersalon gerestaureerd. Het restauratiewerk omvatte het schilderen van het houtwerk (betimmeringen) en de plafonds, en het herstel van alle vergulde ornamenten. Tevens zijn ook ontbrekende of beschadigde ornamenten en houtsnijwerk in ere hersteld en is hier nieuw bladgoud aangebracht.

Deze opdracht is uitgevoerd door Geers Schilderwerken, specialist op het gebied van restauraties en decoratieschilderwerken.

Restauratie tekening St Bavo

In 2022 is Eschers grote tekening van de Sint-Bavokerk in Haarlem uit 1920 uitgebreid gerestaureerd door de papierrestaurator van Kunstmuseum Den Haag. In deze tekening, die bijna nooit is getoond, is een jonge Escher te zien in de reflectie van een kroonluchter. Het is een vroeg werk, waarin te zien is dat de jonge kunstenaar zoekende is naar zijn signatuur en verbetering van zijn technische vaardigheden. Door zijn grote formaat is het een belangrijk werk in de omvangrijke Eschercollectie.

Digitaliseren Escherarchief

Samen met Kunstmuseum Den Haag heeft het museum in 2022 het Escherarchief vol brieven, aantekeningen, notities en ander archiefmateriaal van de hand van Escher laten digitaliseren. Dit is uitgevoerd door het bedrijf Picturae. Deze digitaliseringsslag maakt het archief beter toegankelijk voor onderzoekers en maakt de collectie toekomstbestendig. Zo kunnen bestanden nu op verzoek digitaal beschikbaar worden gemaakt aan geïnteresseerden en hoeft een medewerker minder naar het depot toe. Bij de voorbereidingen van de Eschertentoonstellingen in 2023 heeft dit al zijn vruchten afgeworpen, doordat onder andere het materiaal rondom Escher in de oorlogstijd beter toegankelijk was.

Restauratie dia's lezing door Escher

De Amerikaanse Escherexpert Doris Schattschneider doet onderzoek naar de driedimensionale modellen die Escher gebruikte ter inspiratie voor zijn prenten. Op haar verzoek hebben we dia's van een lezing die Escher heeft gegeven over de prent *Knopen* (1965) laten restaureren en digitaliseren door een restaurator, waardoor het voor toekomstig onderzoek beter toegankelijk is.

Educatie & cultuuronderwijs

Ook in 2022 heeft Escher in Het Paleis bijgedragen aan de vernieuwing van kunsteducatie door samen te werken met culturele instellingen, scholen en CultuurSchakel. Alle schoolrondleidingen en museumlessen sluiten aan op de SLO-leerdoelen en op de thema's en leerdoelen van Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH). EiHP maakt hierbij gebruik van zijn expertise op het gebied van diversiteit en inclusie, interactiviteit en informatieoverdracht, om het bezoek aan het museum tot een plezierige en betekenisvolle ervaring te maken.

Mogelijkheden na covidtijd

Vanaf 27 januari opende het museum weer zijn deuren. Hoe kon het museum een bijdrage leveren aan het cultuuronderwijs na de indringende covidperiode? Er is goed geluisterd naar wat er na de covidtijd leefde in het onderwijs.

Scholen blijken na de vele online lessen weer uit te kijken naar fysiek onderwijs en willen dus ook weer heel graag een écht museumbezoek beleven. Deze wens was na heropening niet altijd waar te maken. Scholen annuleerden meermaals hun gemaakte reserveringen door het enorme lerarentekort, de verplichte quarantaine, de lerarenstakingen of geen beschikbaar busvervoer. Het uitvoeren van de educatieve programma's vergde na covidtijd ook extra didactische vaardigheden van de rondleiders. Zo kunnen veel leerlingen op het sociaal gebied een

'De code kraken' van optische illusies tijdens een museumles. Foto: Fred Ernst

extra stimulans gebruiken. Daarom zijn de rondleiders door het museum aangemoedigd om de toepasselijke trainingen van CultuurSchakel te volgen. Veel rondleiders hebben de training *prikkelaar rondleiden voor (speciaal) basisonderwijs* dan ook (nogmaals) doorlopen, ook met het oog op het speciaal onderwijs dat het museum steeds beter weet te vinden.

Educatieve programma's voor scholen

De educatieve programmering van EiHP is gericht op het maken van toegankelijke op maat gemaakte programma's, die passen bij veel verschillende scholen en achtergronden, zodat een verscheidenheid aan jonge mensen geïnspireerd kan worden door de kunst van Escher. De thema's die Escher in zijn kunst verwerkte, zoals wiskunde, perspectief, maar ook de inspiratie die Escher haalde uit de Spaans-Islamitische architectuur, lenen

Spelenderwijs leren over Eschers vlakvullingen tijdens de museumles De Oneindige wereld van M.C. Escher. Foto: Fred Ernst

zich uitstekend om verwerkt te worden in educatieve programma's. Voorbeelden zijn de succesvolle thematische museumlessen *Een mier gedrukt op papier!*, *Ga met Escher mee op reis*, *Creër je eigen wereld* en *Meesterlijke Metamorfoses* voor het primair onderwijs. Ook werd de museumles *De oneindige wereld van M.C. Escher* aangeboden. Daarnaast is de interdisciplinaire rondleiding *Orde & Chaos, een andere kijk op Escher* voor het voortgezet onderwijs ontwikkeld en uitgevoerd i.s.m. Het Nationale Theater. Dit zijn hooggewaardeerde lessen die leerlingen in Den Haag van de Schilderswijk tot het Statenkwartier bereiken.

Speciaal is er dit jaar ter voorbereiding voor het Escherjaar in 2023 een nieuwe museumles ontwikkeld en zijn er al een aantal van deze lessen gegeven ter ere van de 125^e geboortedag van Escher. Tijdens deze nieuwe museumles *Hoera! Escher is jarig* voor groep 5 t/m 8 uit het (speciaal) basisonderwijs vieren Haagse leerlingen Eschers creatieve nalatenschap in de stad. Zo'n 700 leerlingen uit 30 klassen uit alle stadsdelen van Den Haag schreven zich massaal in. De leerlingen van deze participerende scholen werken gezamenlijk en klasoverstijgend aan de 'Megamorfose', waarin ze één meterslang kunstwerk creëren. De leerlingen worden gestimuleerd om Eschers metamorfoses te ontdekken en zich open te stellen voor zijn én elkaars werk. Wellicht wordt dit Nederlands langste eerbetoon aan Escher. De meterslange co-creatie zal in juni 2023 tentoongesteld worden in het Haagse stadhuis.

Tijdens bovenstaande museumlessen gaan leerlingen de verbinding aan met de kunst en met elkaar. Het stimuleert de ontwikkeling van kritisch en creatief denkvermogen. Tijdens het workshopdeel van de lessen worden de leerlingen gestimuleerd om een beeldend werk te maken, waarbij de leerling mag experimenteren en verbeteren. Het gaat hier niet om het eindresultaat, maar om het creatieve proces. Deze manier van kunstonderwijs investeert niet alleen in het leren van creatieve vaardigheden, maar ook in het leren omgaan met dingen die soms anders lopen dan verwacht. Een essentiële vaardigheid in de huidige tijd.

Samenwerken tijdens de museumles Hoera! Escher is jarig. Foto: Fred Ernst

Behalve het volgen van rondleidingen of museumlessen is het voor scholen ook mogelijk om een museumbezoek op eigen gelegenheid met een kijkwijzer te boeken. Ter voorbereiding van dit museumbezoek is er naast de gratis beschikbare kijkwijzer een achtergrondinformatiepakket over Eschers leven en werk en het voormalig paleis beschikbaar. Daarnaast kunnen docenten ook kiezen voor een wiskunde-informatiepakket waarbij in wordt gegaan op de wiskundige principes in Eschers prenten.

Totaal aantal ontvangen leerlingen in 2022

2940 leerlingen uit het primair onderwijs en 5578 uit het (speciaal) voortgezet onderwijs hebben het museum bezocht.

	2020	2021	2022
Primair onderwijs	1166	1138	2940
Voortgezet onderwijs	2422	601	5578

Leerlingen bekijken Metamorphose III tijdens een museumles. Foto: Fred Ernst

Expertise delen: Inspiratiesessie

De educatieve activiteiten van Escher in Het Paleis vallen op. In maart 2022 mocht Escher in Het Paleis zich profileren als inspirator, in opdracht van CultuurSchakel met de *best practice* rondleiding *Orde & Chaos, een andere kijk op Escher*. Een groep vakdocenten van het Koninklijk Conservatorium en de Haagse Hogeschool/PABO volgen de rondleiding en om hun eigen lessen op de Hogescholen te voeden met dit voorbeeld van interdisciplinair werken.

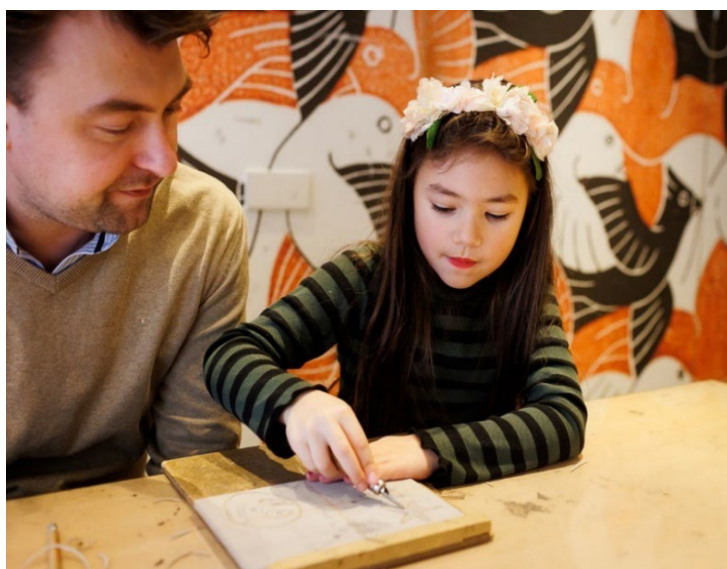
Individueel bezoek

Speurtochten

Ook in 2022 boden we speurtochten voor gezinnen aan, zowel bij de vaste als tijdelijke tentoonstelling *Spelen met spiegels*. Met deze familiespeurtochten, die in het Nederlands, Engels en Duits verkrijgbaar zijn, is er altijd iets samen te doen in het museum en stimuleren wij families om naar het museum te komen met (jonge) kinderen.

Workshops

Escher in Het Paleis biedt het hele jaar door workshops in het atelier aan. Voor kinderen is er elke zondagmiddag een gratis workshop linoleum snijden, waarbij ze kennismaken met grafiek en het maken van eigen linoleumsnede. Deze worden mogelijk gemaakt met financiële ondersteuning van de vrijwilligers van Stichting De Paleiswinkel. In 2022 zijn we begonnen met workshops voor families op woensdagmiddag. Kinderlijke nieuwsgierigheid kan ook nieuwsgierigheid bij ouders aanwakkeren, en dat stimuleren we graag door workshops aan te bieden waar ouders samen met kinderen aan de slag kunnen. Ook is er voor volwassenen de mogelijkheid om op aanvraag een workshop linoleumsnede, gecombineerd met een rondleiding, te volgen. Alle workshops worden professioneel begeleid door ervaren museumdocenten.

Workshop linoleum snijden. Foto: Fred Ernst

Maatschappelijk draagvlak & samenwerking

Stichting Museumkwartier

Om meerdere redenen heeft de gemeente Den Haag de culturele partijen in het Museumkwartier gevraagd zich te verenigen. Op het moment van schrijven bevindt de Haagse binnenstad zich namelijk in een negatieve situatie; ten eerste de post-covid periode. Van de vier grote steden doet Den Haag het op retailgebied het slechtste. Internationaal bezoek blijft achter bij de verwachting en er is veel leegstand na de crisis. Tel daarbij op dat aan de rand van Den Haag de Mall of The Netherlands is gekomen, wat een serieuze concurrent is van de binnenstad in Den Haag. Om een divers en aantrekkelijk winkelaanbod in de stad te behouden wijst onderzoek uit dat het hebben van een breed cultureel aanbod bijdraagt aan een 'reason to visit'. Deze 'reason to visit' is in de komende jaren in de directe omgeving van het Binnenhof zeer noodzakelijk vanwege de verbouwing van het Nederlandse centrum van democratie. Musea, theaters, ondernemers en bewoners in de omgeving ondervinden de negatieve consequenties van deze verbouwing. Door de creatieve geesten en de marketingkracht van de culturele partijen te verenigen kunnen er, met ondersteuning van de afdeling economie van de gemeente Den Haag, organisatie-overstijgende ideeën bedacht en uitgevoerd worden om de bezoekersstroom op gang te houden in dit belangrijke en verbindende gebied in het centrum van Den Haag.

In februari 2021 is de Stichting Museumkwartier Den Haag opgericht. De General Manager van EiHP speelt een grote rol binnen deze stichting in de functie van voorzitter en neemt een verbindende rol op zich. De stichting is van mening dat het prachtige gebied voor iedereen is en draagt dit uit in de diverse en inclusieve marketingcampagnes en activiteiten.

Voorbeelden hiervan in de publieke ruimte in 2022 zijn (deze activiteiten zijn in de coronatijd begroot en gepland):

- De Vrijheidsmaaltijd op het Lange Voorhout
- Participatie The Hague Highlights
- In samenwerking met de gemeente en Bureau Marketing Haagse Binnenstad een lichtobject tijdens 'Have a Royal Winter'
- Kunstsnacks (een korte proeverij op locatie van wat de diverse culturele instellingen te bieden hebben)
- Bloemenpromenade

De Stichting is een belangrijk vehikel geworden om samenwerking te stimuleren tussen ondernemers in het gebied en de gemeente.

Museumnacht 8 oktober

Na twee jaar zonder Museumnacht vanwege geldende coronamaatregelen kon Den Haag in 2022 weer flink uitpakken. De organisatie verkocht 7000 tickets en was daarmee uitverkocht. Wethouder Saskia Bruines opende de Museumnacht bij Escher in Het Paleis. Daar tekende illustrator Stephan Timmers live in de stijl van Escher, konden bezoekers alleen zijn met een prent van Escher, speurde iedereen naar Escherdetails, creëerden bezoekers een eigen optische illu-selfie en zorgde onze walking DJ voor een fantastische sfeer. EiHP mocht maar liefst 3300 bezoekers ontvangen, wat betekent dat van bijna elke 2 verkochte kaarten er 1 bezoeker bij ons is langs geweest.

Illustrator Stephan Timmers tijdens Museumnacht. Foto: Jorn Baars

Oekraïense audiotour

Samen met Museum Bredius is Escher in Het Paleis het eerste Nederlandse museum dat speciaal voor de Oekraïense gemeenschap in Nederland audiotours in het Oekraïens aanbiedt. Daarmee neemt het museum ook een positie in: het is belangrijk om de Oekraïense gemeenschap te steunen en hiermee tegelijkertijd het museum toegankelijker te maken voor de vluchtelingen. In dat kader heeft Escher in Het Paleis ook samengewerkt met Hoogsteder & Hoogsteder bij het organiseren van een fototentoonstelling over de oorlog in Oekraïne.

Theater Diligentia & PePijn – Humor in Kunst

Samen met Theater Diligentia & PePijn heeft Escher in Het Paleis de audiotour *Humor in Kunst* ontwikkeld. In deze audiotour geeft cabaretier Marco Lopes op zijn eigen wijze zijn humorvolle kijk op het museum en de prenten van Escher. Deze audiotour bood onze bezoekers een nieuwe en toegankelijke manier om kunst te ervaren en werd wegens succes verlengd tot en met eind augustus 2022 en was onderdeel van een breder project binnen het Museumkwartier.

Bloemenpromenade langs de Hofvijver

In de zomer stonden er meerdere kleurrijke glazen vitrines langs de Hofvijver met daarin gigantische bloemen, gemaakt door kunstenares Linda Nieuwstad. Voor één van de bloemen heeft ze zich laten inspireren door Eschers *Dag en nacht*. Op deze manier maakten wandelaars op onverwachte wijze kennis met Escher.

Foto: Linda Nieuwstad

Wethouder Economie & Cultuur Saskia Bruines en General Manager Marcel Westerdiep onthullen de Escheretalage, 11

Cultuur in de etalage

Theaters, poppodia, musea en andere culturele instellingen van de Haagse binnenstad presenteren zichzelf op een spannende manier met Cultuur in de Etalage. In binnensteden in Nederland is veel leegstand, wat in Den Haag wordt omgebogen naar een oplossing: bezoekers aan de binnenstad hebben een leuke en onverwachte beleving en culturele instellingen hebben een extra plek om in contact te komen met hun publiek. Ook Escher in Het Paleis had een eigen etalage in de Spuistraat.

Dit project is mogelijk gemaakt door de Gemeente Den Haag en Spinner & Langkous.

Culturele parkeermeters

Escher in Het Paleis is deelnemer aan het project 'Culturele parkeermeters'. Tijdens Museumnacht Den Haag heeft wethouder cultuur Saskia Bruines deze op feestelijke wijze onthuld. De meters, omwikkeld met museale topstukken, zijn te bewonderen op 20 verschillende locaties in de stad en altijd in de buurt van een museum. Ze geven sfeer en kleur aan het straatbeeld, maar nog veel belangrijker: het zorgt ervoor dat veel mensen op een laagdrempelige manier in aanraking komen met kunst en cultuur. Onze culturele parkeermeter staat op de hoek van de Denneweg/Spekstraat.

Cultureel ondernemerschap & bedrijfsvoering

Verduurzaming van het paleis

Met de drie belangrijke pijlers kunst, bezoekers en duurzaamheid in gedachten wil het museum zich constant verbeteren. Er is daarom besloten het pand, als rijksmonument in eigendom van de gemeente Den Haag, te renoveren en verduurzamen in de tweede helft van 2022 en het begin 2023. In samenwerking met de Centrale Vastgoed Organisatie Den Haag zijn de ramen in de voor- en achtergevel voorzien van zogenaamd FINEO-glas. Dankzij vacuümtechnologie is dit glas enorm isolerend en gelijktijdig toch heel dun. Hierdoor is het gebouw beter in staat de warmte vast te houden in de winter, waardoor het energieverbruik daalt. Tevens is het glas milieuvriendelijk, loodvrij, 100% recyclebaar en heeft het een uitzonderlijk lange levensduur. Bovendien wordt door dit type glas toe te passen het historische karakter van de gevel in stand gehouden en de status van Paleis Lange Voorhout als monument behouden.

Terwijl het paleis in de steigers stond, zijn alle raamkozijnen aan de binnen- en buitenkant opnieuw geverfd en gerepareerd. Het monumentale tuinhek in de tuin van het paleis is gerenoveerd. Er zijn restauraties uitgevoerd aan het dak en tot slot is het hekwerk van het monumentale balkon hersteld en opnieuw voorzien van bladgoud.

Voorbereidingen 2023: Den Haag stad van Escher

In 2023 is het 125 jaar geleden dat M.C. Escher (1898-1972) werd geboren. Met de grootste museale Eschercollectie ter wereld vormen Kunstmuseum Den Haag en Escher in Het Paleis het centrum van dit bijzondere jubileumjaar. Met vier tentoonstellingen in Kunstmuseum Den Haag en Escher in Het Paleis, plus tal van activiteiten met culturele partners, scholen, wijken en ondernemers in de stad vormt Den Haag in 2023 de stad van Escher. De voorbereidingen voor het Escherjaar 2023 waren in 2022 al in volle gang. Zo was studio Lennarts & De Bruijn bezig met het maken van een speciale Eschervormgeving en werd er een projectorganisatie opgezet waarin Escher in Het Paleis intensief samenwerkt met Kunstmuseum Den Haag. Een speciale projectleider is aangewezen en in de projectorganisatie ontstonden vele contacten met externe organisaties die mee gaan werken aan dit bijzondere jubileumjaar. Ook was studio VollaersZwart bezig met de ontwerpen voor de citydressing. In 2023 worden namelijk een aantal significante gebouwen in Den Haag, zoals het gemeentehuis, aangekleed in Escherstijl.

Jubileum Escher in Het Paleis 20 jaar

19-20 november

In het weekend van 19 en 20 november vierde Escher in Het Paleis zijn 20-jarig bestaan. Het gehele weekend hadden bezoekers met de naam 'Maurits' en 'Emma' gratis toegang tot het museum. Kunstenaar Rinus Roelofs gaf zaterdag 19 november lezingen over Escher. In 2018 organiseerde Escher in Het Paleis een succesvolle tentoonstelling waarin het werk van Roelofs getoond werden naast de prenten van Escher. Op zondag konden bezoekers van alle leeftijden een gratis workshop lino'snijden volgen.

Hidden Gem Awards

Tiqets, het wereldwijde boekingsplatform voor cultuur en attracties, organiseerde in september 2022 een verkiezing voor de beste cultuurinstellingen in de wereld. Onder de naam Remarkable Venue Awards konden de jury en het publiek stemmen in 7 categorieën. Escher in Het Paleis was de winnaar in de categorie *Hidden Gem* voor Nederland, een waardevolle categorie binnen het toerisme.

Travel trade

Op het gebied van de travel trade is EiHP in 2022 nauw samen blijven werken met The Hague & Partners, Kunstmuseum Den Haag, Mauritshuis, Madurodam en diverse hotels. Deze samenwerking bestaat uit het bezoeken van beurzen, trade-missies en de daaruit voortvloeiende fam-trips. Tussen deze partijen vindt regelmatig overleg plaats om het maximale uit deze samenwerking voor de stad Den Haag te halen en om de gezamenlijke strategie te bepalen. Voor de trans-Atlantisch en Japanse markt is er een samenwerkingsverband met het Rijksmuseum, Kröller-Müller Museum, Royal Delft en het Mauritshuis.

Nieuw Escher Museum in de Amerikaanse Ambassade

In 2022 nam de nieuwe coalitie van de gemeente Den Haag in haar coalitieakkoord op dat de voormalige Amerikaanse Ambassade in bezit van de gemeente blijft en dat het een herbestemming krijgt als Escher Museum. EiHP is blij met deze belangrijke beslissing, die voor de stad Den Haag een iconisch nieuw museum zal opleveren. EiHP is in haar korte bestaan uit de huidige locatie van het Winterpaleis gegroeid. Om meer publiek te kunnen faciliteren in de toekomst is een nieuwe locatie noodzakelijk. Hierdoor kunnen we meer ruimte geven aan het werk van M.C. Escher en zijn werk in een interessante, divers context presenteren in de toekomst. EiHP kijkt er naar uit om samen met de gemeente Den Haag deze gedeelde ambitie de komende jaren gestalte te geven.

Marketing & communicatie

Escher in Het Paleis bedient zijn achterban met verscheidene communicatiemiddelen.

Pers

Voor de promotie van tentoonstellingen en activiteiten werd de pers meermaals per jaar actief aangeschreven. De tentoonstelling met het zelfportret van Rembrandt heeft veel aandacht in de pers gehad. Het hoogtepunt van 2022 was voor Escher in Het Paleis de publicatie over het portret van Rembrandt in The New York Times. Ook de aankondiging van het aankomende Escherjaar in 2023 werd goed opgepakt nationaal en internationaal.

Website

Op www.escherinhetpaleis.nl ontvingen we in 2022 263.000 online bezoeken. Ter vergelijking: in 2021 was dat 198.000, in 2020 was dat 199.000 en in 2019 was dat 234.000. De cijfers van 2022 moeten we vooral vergelijken met 2019, het laatste 'gewone' jaar zonder coronabeperkingen. 2019 was ook het laatste recordjaar in een lange reeks waarin we jaar op jaar geleidelijk aan meer bezoekers trokken. Het is bemoedigend om te zien dat het bezoekersaantal op de website in 2022 het record van 2019 overtrof, ruimschoots zelfs met een stijging van 12,5%.

De website van Escher in Het Paleis is continu in beweging. Inhoudelijk is deze onder meer uitgebreid met techniekpagina's rondom de verschillende grafische technieken die M.C. Escher heeft toegepast. In dit grootschalige project worden de technieken uitvoerig gecontextualiseerd. Niet alleen het drukproces en de werking van de technieken wordt uitgelegd, maar ook hun oorsprong en geschiedenis. Deze techniekpagina's kunnen dienen als voorbereidende informatie bij het museumbezoek of als naslagwerk.

Social media

Escher in Het Paleis heeft een groeiende online community. De gemiddelde leeftijd van online volgers wordt steeds lager, vooral omdat onze Instagram community harder groeit dan Facebook. Facebook en Instagram zijn de twee belangrijkste social-mediakanalen waar gemiddeld twee keer per week wordt gepost. Daarbij maken we verscheidene inhoudelijke posts over Escher, over het Paleis, over tentoonstellingen en over actuele gebeurtenissen. In november hebben we onder andere een Facebook advertentiecampaagne gedaan om het 20-jarig jubileum te promoten. Daarmee hebben in twee weken ruim 22.000 mensen bereikt.

Voor promotie via social media wordt er vaak samengewerkt met diverse Haagse partijen, waaronder The Hague and Partners. Een voorbeeld hiervan is het influencerduo Dutch Girls in Museums, die in het kader van het Museumkwartier Escher in Het Paleis hebben bezocht.

Adverteren

De advertentiestrategie van Escher in Het Paleis kent diverse lagen. Inhoudelijk wordt er geadverteerd in meerdere vakgerelateerde media. Gezien de brede toegankelijkheid van het museum wordt er tijdens de vakantieperiodes ook gefocust op het toeristische publiek, met onder andere abri's en driehoeksborden in Den Haag. Voor het jongste publiek wordt er onder andere samengewerkt met partijen als Erasmus kids en Haagjes.

Nieuwsbrief

In 2022 zijn er zeven nieuwsbrieven verstuurd, over de tentoonstellingen, de heropening en het 20-jarig jubileum. Op 1 januari 2023 had de nieuwsbrief van Escher in Het Paleis 1651 abonnees. Op 1 januari 2022 lag dat aantal op 1481. De open rate lag in 2021 gemiddeld rond de 45%, wat hoog is voor nieuwsbrieven*.

**) Gemiddeld ligt dit rond de 20% (bron: Kinsta.com, 2020)*

Diversiteit & inclusie

Toegankelijk en inclusief

Escher in Het Paleis heeft de ambitie om zich te blijven ontwikkelen en mee te bewegen met de samenleving. Zo streven we ernaar om het museum toegankelijker en inclusiever te maken door onder andere onze tentoonstellingen, educatieve programma's en publieksbegeleiding in te stellen op diverse doelgroepen. Voor de tentoonstellingen met een blik op hedendaagse kunst benaderen we kunstenaars van diverse achtergronden en met verschillende visies. Zo is de tentoonstelling *Kijken met je handen*, met de ontwerpen van Nederlands-Curaçaose ontwerper Michelangelo Winklaar, ontwikkeld met het doel een breed publiek, inclusief blinden en slechtzienden, een modecollectie te laten ervaren door middel van tast. Bovendien vindt Winklaar voor zijn kledingstukken inspiratie in zowel het Nederlandse modebeeld als de kleurrijke cultuur en natuur van Curaçao.

In de tentoonstelling Koninklijke Ontmoetingen toonde we onder andere een werk van de Surinaams-Nederlandse kunstenaar Yaïr Callender (1987). Hij nam daarin het perspectief van het personeel van de het Paleis mee: de bediendes van vroeger die via aparte trappen zich door het pand moesten begeven en het personeel van Escher in Het Paleis van nu. Op zijn verzoek hebben personeelsleden van Escher in Het Paleis met het gewaad door de museumzalen gelopen om heden en verleden blijvend te verbinden.

Blinden en slechtzienden

Een specialisme dat Escher in Het Paleis de afgelopen jaren heeft ontwikkeld zijn rondleidingen voor mensen die visueel beperkt zijn. Niet alleen waren zij een primaire doelgroep van de tentoonstelling *Kijken met je handen*, maar ook in het vaste activiteiten aanbod wordt voor deze groep mensen geprogrammeerd. Ieder kwartaal wordt een rondleiding aangeboden voor blinden en slechtzienden voor openingstijd,

zodat deze bezoekers door middel van voelobjecten het werk van Escher leren kennen. Ook is er een audiotour voor blinden en slechtzienden en staan er op de tweede verdieping multi-zintuiglijke objecten die het hele jaar door toegankelijk zijn. De rondleidingen, audiotour en voelobjecten zijn in samenwerking met belangenorganisaties en de doelgroep ontwikkeld. Vanuit ons specialisme worden we ook door collega's gevraagd om onze kennis te delen. EiHP heeft zo een presentatie gehouden in Depot Boijmans Van Beuningen in het kader van een serie kennissessies voor collega's in de culturele sector met tips en tricks over toegankelijkheid. Voor de Oogfondsloterij hebben we vrijkaarten ter beschikking gesteld, om aandacht te vragen voor dit onderwerp en donaties te verzamelen voor onderzoek.

Divers team

Escher in Het Paleis is zich bewust van de waarde en bijdrage van een divers team en het creëren van een fijne (werk)omgeving. We streven bij het werven van alle nieuwe collega's, van rondleiders tot aan het kantoorpersoneel, naar het bouwen van een team waar iedereen zich veilig en gehoord voelt ongeacht leeftijd, afkomst, religie en (seksuele) oriëntatie. Daarom werkt Escher in Het Paleis onder andere samen met de organisatie 'Oudstanding'. Deze organisatie biedt gepensioneerden betaald de mogelijkheid om bij Escher in Het Paleis te werken als gastheer of -vrouw in het museum en de bezoekers daarmee een onvergetelijke dag te geven. Escher in Het Paleis sluit zich aan bij de visie van

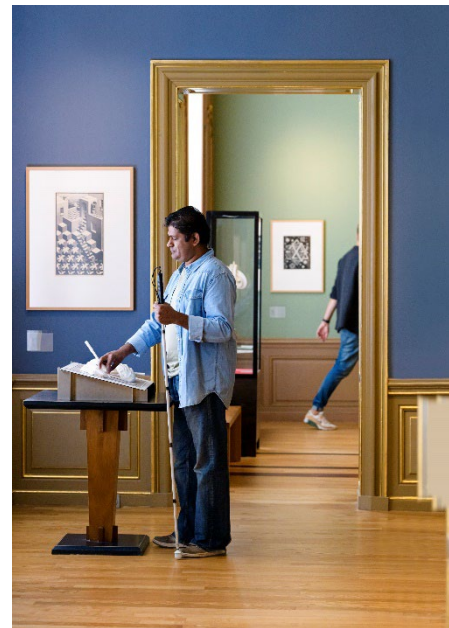

Foto: Bureau Visueel

Oudstanding om de tekorten in de arbeidsmarkt op te vullen en leeftijdsdiscriminatie tegen te gaan. Daarmee is EiHP – door de vele schoolklassen die het museum bezoeken – één van de weinige plekken in onze samenleving waar jongeren en werkende ouderen met elkaar in contact komen. De samenstelling van dit team is divers.

Een verschuiving heeft plaatsgevonden in het rondleidersteam door de gevolgen van de coronacrisis. Een aantal rondleiders en museumdocenten heeft gekozen voor een vaste baan bij andere organisaties. Vandaar dat in 2022 nieuwe rondleiders zijn aangetrokken, waarbij is ingezet op een inclusieve manier van werven. Er is gericht gezocht naar nieuwe rondleiders met een diverse achtergrond en ook sollicitanten met een minder voor de hand liggende opleiding en weinig museale leservaring kregen de kans om zich te bewijzen. Dat heeft voor zowel de nieuwe rondleiders als voor het museum positief uitgekapt. Met het educatieteam is het museum een goede afspiegeling van de maatschappij. Goede rondleiders waar je je als leerling aan kunt spiegelen, maken het verschil.

The Young Digitals

Jaarlijks werkt Escher in Het Paleis samen met The Young Digitals. Deze organisatie ondersteunt talentvolle jongeren die wat extra ondersteuning kunnen gebruiken en leidt ze op tot digitale marketing-professionals. Hiermee kunnen ze hun kansen op de arbeidsmarkt aanzienlijk vergroten. Escher in Het Paleis gelooft in de missie van The Young Digitals en heeft ook dit jaar een groep jongeren ontvangen en ze wegwijs gemaakt in het reilen en zeilen van het museum. Ze werkten daarna aan een opdracht voor Escher in Het Paleis: dit mocht zijn het bedenken van een social-mediacampagne, maar ook het schrijven en opmaken van een nieuwsbrief of een advies geven over SEO en SEA.

Verplichtingen verbonden aan de subsidie 2022

In de toekenningsbrieven voor de subsidies 2022 van de gemeente Den Haag zijn verplichtingen opgenomen die verbonden zijn aan de subsidies. Deze zullen hieronder stuk voor stuk worden behandeld.

Prestatienormen in de subsidieverlening 2022 kenmerk 20211006-84034

Norm: De Stichting Escher Collectie behaalt circa 122.500 bezoekers en draagt er zorg voor dat er naast de Eschertentoonstelling ook tenminste twee andere tentoonstellingen te zien zijn in het paleis.

Realisatie: Escher in Het Paleis mocht zijn deuren op 17 januari 2022, na de laatste lockdown, weer openen en heeft 120.479 bezoekers getrokken. Naast de permanente tentoonstelling waren in 2022 de volgende wisseltentoonstellingen te zien:

<i>Kijken met je handen</i>	14 oktober 2021 t/m 9 januari 2022
<i>Andy Warhol: Obsessie met oplage</i>	7 december 2021 t/m 29 mei 2022
<i>Spelen met spiegels</i>	14 juni t/m 4 september 2022
<i>Hans van Bentem SELFPORTRAITS</i>	4 oktober t/m 9 oktober 2022
<i>Koninklijke ontmoetingen</i>	8 september t/m 6 november 2022
<i>Rembrandt weer terug in Den Haag</i>	29 november 2022 t/m 29 januari 2023

Norm: De Stichting Escher Collectie bereikt met educatieve activiteiten ca. 4.500 leerlingen uit het primair onderwijs in Den Haag en ca. 8.800 leerlingen uit het voorgezet onderwijs.

Realisatie: De nasleep van covid-19 heeft negatieve invloed gehad op de deelnemers aan onze educatieve activiteiten, zoals eerder beschreven bij Educatie & cultuuronderwijs. Hierdoor heeft EiHP in 2022 2940 leerlingen PO en 5578 VO mogen ontvangen.

Norm: De Stichting Escher Collectie dient inspanningen te leveren op het gebied van cultuuronderwijs conform de doelstellingen uit de nota Cultuureducatie 2022. U dient in 2022 verder te werken aan de ontwikkeling en het aanbieden van activiteiten voor het cultuuronderwijs die zijn afgestemd op de wensen van scholen en passen binnen de doorlopende leerlijnen die binnen het project 'Cultuuronderwijs op zijn Haags' worden ontwikkeld door scholen en culturele instellingen.

Realisatie: Een uitgebreide beschrijving van de ondernomen inspanningen is te vinden onder de hiervoor genoemde paragraaf 'Educatie & cultuuronderwijs'.

Meerjarenbeleidsplan 2021 – 2024

Het museum heeft voor meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2021 - 2024 'Kracht en Kwetsbaarheid' een structurele jaarlijkse bijdrage gevraagd van € 430.000,-, maar heeft € 361.568,- toegewezen gekregen. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd.

Risico's

De belangrijkste bedrijfsrisico's voor het museum zijn:

1. De gevolgen van de korting op de jaarlijkse bijdrage van de gemeente. Escher in Het Paleis zal deze korting zelf op moeten vangen, o.a. door de entreprijs te verhogen. Dit kan leiden tot minder bezoekers uit de categorie mensen met lagere inkomens. Meer focus zal komen te liggen op het vergroten van het volume volbetalende bezoekers om het verlies van subsidie op te vangen. De tijd die gestoken moet worden in het binnenhalen van extra bezoekers door het kleine team, gaat ten

koste van andere maatschappelijke projecten. Dit is een contradictie in een tijdperk waarin de focus steeds meer op diversiteit en inclusiviteit komt te liggen. Bovendien ontkent het de sociale functie die gesubsidieerde musea vervullen t.o.v. private musea. Educatie, toegankelijkheid, beheer en behoud van collectie en pand kenmerken juist de non-profit instellingen die deze gesubsidieerde musea zijn.

2. De gevolgen van de coronapandemie en de Russische invasie in Oekraïne ten opzichte van het internationale reizen. In 2022 zagen we dat het bezoek achterbleef bij de pre-corona tijd. Normaal gesproken ontvangt het museum grote volumes aan buitenlandse bezoekers (58%). Met name de Zuidoost-Aziatische markt komt maar zeer traag op gang, terwijl ook de binnenlandse bezoeker de musea en de culturele sector in 2022 in mindere mate wisten te vinden.

3. Schade of diefstal van de collectie. Het museum heeft dit risico afgedekt door een collectieverzekering. Bovendien is het museum uitgebreid beveiligd, zowel tijdens openingstijden als in de uren dat het museum gesloten is voor publiek.

4. Onverwacht slechte of geen free publicity voor tentoonstellingen of 'slecht' museumweer, waardoor bezoekersaantallen lager uitvallen dan verwacht en navenant ook de publiekinkomsten. Het subsidiedeel van de gemeente is geslonken van 25% naar 20%. Hierdoor moeten de eigen inkomsten groeien van 75% naar 80% van de totale baten. Dit aandeel is zeer hoog vergeleken met andere musea.

5. Uitval van computersystemen door externe of interne oorzaken. Het museum is in maart 2022 overgegaan op diverse clouddiensten, een intensief ICT-proces dat in 2021 is gestart.

6. De organisatie is met 7,2 FTE relatief klein van omvang. Dit brengt risico's met zich mee betreffende de continuïteit van uitvoering van de werkzaamheden en overdracht van kennis bij plotselinge wijzigingen in de bezetting.

Risico's 2022-2023

Primair de onzekerheid in de wereld vanwege de inval van Rusland in buurland Oekraïne, wat onder andere leidt tot hoge energieprijzen en een behoedzaam opererend internationaal toerisme.

Escher in Het Paleis heeft echter een gezonde bedrijfsvoering. Het museum heeft voldoende liquiditeiten en reserves om in beperkte mate derving van publieksinkomsten te overbruggen. EiHP streeft ernaar om gezamenlijk met zijn zakelijke partners zo goed mogelijk te anticiperen op deze macro-economische factoren, met zo min mogelijk consequenties voor zowel eigen als extern personeel zonder de bedrijfsvoering in gevaar te brengen.

Het museum heeft zijn risico's geanalyseerd en maatregelen genomen om de kans te verkleinen dat het risico zich voordoet dan wel de gevolgen daarvan te mitigeren. Het huidige systeem van risicomanagement voldoet en er worden geen veranderingen voorzien.

Financiële instrumenten

De primaire financiële instrumenten van de stichting dienen ter financiering van de operationele activiteiten van de stichting of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van de stichting is om niet te handelen in financiële instrumenten.

De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van de stichting zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en het prijsrisico bestaande uit het rente- en marktrisico. Het beleid van de stichting om deze risico's te beperken, luidt als volgt:

Prijsrisico

Het marktrisico wordt gedefinieerd als het risico op verliezen die kunnen ontstaan door ongunstige marktbevingen. De stichting identificeert voornamelijk macro-economische omstandigheden en kredietrisico's.

Stichting Escher Collectie is actief als museum. Deze markt kenmerkt zich door een overwegend stabiele inkomstenstroom en is relatief beperkt gevoelig voor conjuncturele schommelingen. Voorts heeft de stichting beperkt tot geen invloed op in hoofdzaak macro-economische factoren die de inkomstenstroom beïnvloeden. Het marktrisico wordt ingeschat op minimaal. Het museum heeft geen externe leningen en het renterisico is derhalve ook minimaal.

Kredietrisico

De stichting handelt enkel met kredietwaardige partijen en heeft procedures opgesteld om de kredietwaardigheid te bepalen. Tevens heeft de stichting richtlijnen opgesteld om de omvang van het kredietrisico bij elke partij te beperken. Bovendien bewaakt de stichting voortdurend haar vorderingen en hanteert een adequate aanmaningsprocedure. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor de stichting minimaal. Verder zijn er geen belangrijke concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico/kasstroomrisico

Stichting Escher Collectie kent een stabiele inkomstenstroom vanuit enerzijds bezoekers en anderzijds subsidieverstrekkers. De kans dat de hieraan verbonden toekomstige kasstromen leiden tot uitzonderlijke fluctuaties is beperkt, aangezien de subsidieovereenkomsten doorgaans voor langere perioden worden aangegaan en bezoekersaantallen een stabiel, groeiend verloop tonen. Daarnaast heeft de stichting geen invloed op de effecten van wereldwijde of landelijke maatschappelijke factoren (onrust) die de inkomsten als gevolg van plotseling sterk teruglopende bezoekersaantallen beïnvloeden. Het museum bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. De directie ziet erop toe dat steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen van het museum te kunnen voldoen.

Resultaat 2022 en het eigen vermogen per 31-12-2022

De totale baten bedroegen € 1.634.069,- waarvan € 1.121.183,- aan publieksinkomsten. De totale baten waren hiermee € 19.919,- hoger dan begroot. De totale lasten bedragen € 1.816.765,-.

De lasten waren daarmee € 202.500,- hoger dan begroot. Het tekort op het exploitatieresultaat 2022 was € 190.701,-. Het tekort wordt onttrokken van de bestemmingsreserve en Coronareserve.

De financiële positie van het museum is solide. Het museum beschikt over voldoende eigen vermogen en de liquiditeitspositie is ruim voldoende om aan de korte termijn verplichtingen te voldoen. Per ultimo 2022 is de solvabiliteit 0,73 (2021: 0,70) en de current ratio 12,80 (2021: 17,18).

Bezoldiging directie en Raad van Toezicht

De directeur van de Stichting Escher Collectie staat op de loonlijst van de Stichting Kunstmuseum Den Haag. Voor zijn tijdsbesteding voor Stichting Escher Collectie heeft de Stichting Kunstmuseum Den

Haag in 2022 een managementvergoeding aan de Stichting Escher Collectie in rekening gebracht van € 70.982,-.

Begroting 2023

De begroting 2023 is gebaseerd op het meerjarenplan 2021-2024 welke inmiddels door de gemeente Den Haag is geaccordeerd met hierin meegenomen de aanbevelingen van de commissie. Voor de lasten is een totaalbedrag begroot van € 1.781.000,-. De baten zijn begroot op een totaalbedrag van €1.891.000,-, waardoor de begroting 2023 niet sluitend is.

Den Haag, 20 april 2023

Benno Tempel

Raad van toezicht

De raad van toezicht van de Stichting heeft per 31 december 2022 de volgende samenstelling:

- Mevrouw drs. G.M.C. de Ranitz, voorzitter sinds 23 september 2021, termijn herbenoeming 2024
- Mevrouw mr. Y. van Rooy, lid van 1 december 2014 tot 1 januari 2023
- De heer drs. H.W. Breukink, lid sedert 17 september 2015, termijn herbenoeming 2019
- Mevrouw ir. M.W.L. van Vroonhoven, lid sedert 17 september 2015 tot 1 december 2022
- De heer drs. M. Essafi, lid sedert 22 september 2017, termijn herbenoeming 2021
- Mevrouw drs. J. Klijnsma, lid sedert 30 september 2019, termijn herbenoeming 2023
- Mevrouw drs. M.D. Cambeen, lid sedert 1 december 2022, termijn herbenoeming 2026
- Mevrouw mr. J. Mendlik, lid sedert januari 2023, termijn herbenoeming 2027

Verslag raad van toezicht

In 2022 is de raad van toezicht vier keer bijeengekomen. In de vergadering van 21 april 2022 is de jaarrekening 2021 van Escher in Het Paleis goedgekeurd. In alle vergaderingen is stilgestaan bij de kwartaalrapportages, begroting en prognose van het museum. De prognose is elke drie maanden aangepast als gevolg van de onzekere en onvoorspelbare ontwikkelingen rondom de gevolgen van de coronapandemie achterblijvende bezoekersaantallen, inflatie en stijgende energieprijzen. Daags voorafgaand aan iedere vergadering komt de auditcommissie (waarin twee leden van de raad van toezicht zitting nemen) bijeen om alle financiële stukken te bespreken met de directie.

De auditcommissie en de directie zijn in het voorjaar een selectieprocedure gestart voor het werven van een nieuwe accountant vanwege het einde van de termijn van KPMG. Drie accountantskantoren hebben zich gepresenteerd, waaruit Share Impact Accountants is geselecteerd.

Als gevolg van het voortijdig vertrek per 1 december 2022 van Mevrouw Ir. M. van Vroonhoven als lid van de raad van toezicht en het ontstaan van een tweede vacature in de raad van toezicht door het aflopen per 1 januari 2023 van de benoemingstermijn van Mevrouw Y. van Rooy, is een openbare

vacature gesteld. Op basis van een groot aantal reacties, hebben de benoemingsadviescommissie (2 leden van de raad van toezicht) en de directie een shortlist gemaakt en gesprekken gevoerd met een zevental kandidaten. Dit heeft geleid tot de benoeming van twee nieuwe leden, waarvan mevrouw M. Cambeen op 1 december 2022 is gestart. Per 1 januari 2023 zal mevrouw J. Mendlik toetreden tot de raad. De directie is betrokken geweest in het proces van werving.

In de vergadering van september is de voorlopige begroting 2023 van EiHP besproken. Vanwege een vertraging bij het vaststellen van het trendpercentage voor 2023 door de gemeente, is de begroting met toestemming van de gemeente Den Haag later definitief vastgesteld en ingediend. Er is afscheid genomen van mevrouw Van Vroonhoven.

De vergadering van december stond in het teken van de prognose 2022, het afscheid van mevrouw van Rooy, en de zelfevaluatie van de raad van toezicht. Deze zelfevaluatie is uitgevoerd met externe begeleiding op basis van persoonlijke gesprekken met de leden en de directie waarover een uitgebreid document aan de raad ter beschikking is gesteld door de begeleider, voorafgaand aan de een bijeenkomst met de raad van toezicht. Van de zelfevaluatie is een verslag gemaakt dat door de raad is vastgesteld. De uitkomsten zijn gedeeld met de directie.

Speciale aandacht werd door de raad van toezicht ook in 2022 weer besteed aan de gevolgen van de Coronacrisis. Daarnaast werden de ontwikkelingen m.b.t. de eventuele verhuizing van Escher in Het Paleis naar de voormalige Amerikaanse ambassade nauwgezet gevolgd.

Toepassing Code Cultural Governance

Escher in Het Paleis is een Stichting, waarvan de dagelijkse en algemene leiding in handen is van een bestuurder. Er is een raad van toezicht die op basis van de statuten van de Stichting toezicht uitoefent.

In de toelichting op de pagina's hiervoor op de activiteiten en de prestaties van het museum, is alles terug te vinden wat te maken heeft met de maatschappelijke doelstelling van het museum - zowel beleidsmatig als in prestaties. Het beleid op het gebied van inclusie en diversiteit is hierin ook terug te vinden – dit is ook op de raad van toezicht van toepassing.

Zowel de raad van toezicht als de directie is zich terdege bewust van een heldere scheiding in verantwoordelijkheden. Ook dit jaar leidde dat tot een kritische maar goede gedachtenwisseling tussen de raad van toezicht en de directie. Naar aanleiding van enkele affaires in de media sector is stil gestaan bij sociale veiligheid. De toepassing van de Code Cultural Governance blijft hiermee structureel en stevig overeind staan.

Zowel de raad van toezicht als de directie blijft onverminderd kritisch op professioneel en integer handelen met vermijding van belangenverstrengeling. In december 2022 heeft de raad van toezicht zichzelf geëvalueerd.

Den Haag, 20 april 2023

Balans per 31 december 2022

ACTIVA

Na resultaatbestemming

		31-12-2022		31-12-2021	
		€	€	€	€
C.4 Vaste activa					
<i>C.2 Materiële vaste activa</i>	1				
Inventaris		16.637		15.413	
Hardware		<u>7.723</u>		<u>2.803</u>	
			24.360		18.216
C.9 Vlottende activa					
<i>C.6 Vorderingen</i>					
Handelsdebiteuren	2	20.816		9.950	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3	73.047		43.878	
Overlopende activa	4	<u>38.329</u>		<u>164.200</u>	
			132.192		218.028
C.8 Liquide middelen			2.094.503		2.371.300
Totaal			<u>2.251.055</u>		<u>2.607.544</u>

PASSIVA

		31-12-2022	31-12-2021
		€	€
C.14 Stichtingskapitaal			
C.11 Algemene reserve	6	175.927	175.927
C.12 Bestemmingsreserves	7	1.435.666	1.587.111
C.13 Coronareserve	8	22.134	61.390
Totaal eigen vermogen		1.633.727	1.824.428
C.18 Voorzieningen			
Voorziening meerjaren onderhoudsplanning	9	443.302	632.411
C.20 Kortlopende schulden			
Schulden aan leveranciers en handelskrediet	10	123.314	47.868
Belastingen en premies sociale verzekering	11	-	3.436
Overige schulden en overlopende passiva	12	50.713	99.400
		174.027	150.705
Totaal		2.251.055	2.607.544

Staat van baten en lasten over 2022

	<i>Realisatie 2022</i>	<i>Begroting 2022</i>	<i>Realisatie 2021</i>
A. Baten			
A.1 Publieksinkomsten	1.121.183	1.131.000	532.347
A.10 Overige directe opbrengsten	13.871	17.500	2.380
A.11 Directe opbrengsten	1.135.054	1.148.500	534.726
A.12 Diverse inkomsten	103.695	87.000	39.462
A.13 Baten uit private middelen	10.000	10.000	5.000
A.18 Indirecte opbrengsten	113.695	97.000	44.462
A.20 Subsidie gemeente Den Haag	375.439	368.650	368.655
A.24 Overige subsidies gemeente Den Haag	-	-	61.390
A.25 Overige subsidies	9.880	-	356.954
A.26 Totale subsidies	385.319	368.650	786.999
Som der baten (A) = A.27	1.634.069	1.614.150	1.366.188
B. Lasten			
B.1 Beheerlasten personeel	281.324	317.250	120.132
B.2 Beheerlasten materieel	502.561	456.750	399.577
B.3 Totaal beheerslasten	783.885	774.000	519.709
B.4 Activiteitenlasten personeel	607.057	590.650	440.484
B.5 Activiteitenlasten materieel	425.708	249.500	207.706
B.6 Totaal activiteitenlasten	1.032.765	840.150	648.190
Som der lasten (B) = B.7	1.816.650	1.614.150	1.167.899
Bedrijfsresultaat	-182.581	-	198.289
Saldo rentebaten en -lasten	-8.120	-	-5.447
Exploitatie resultaat voor resultaatbestemming	-190.701	-	192.842
Resultaatbestemming:			
Onttrekking bestemmingsreserve aankoop Eschers	-151.445	-	-1.561
Toevoeging bestemmingsreserve aankoop Eschers	-	-	23.763
Onttrekking coronareserve	-39.256	-	-
Toevoeging bestemmingsreserves	-	-	170.640
Totaal	-190.701	-	192.842

Kasstroomoverzicht 2022

	2022	2021
	€	€
Kasstroomoverzicht uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	-182.581	198.289
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	7.991	7.901
Mutatie voorzieningen	-189.109	23.512
	-181.118	31.413
<i>Verandering in werkkapitaal:</i>		
Vorderingen	85.836	-122.127
Kortlopende schulden	23.322	-149.344
	109.158	-271.471
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-254.541	-41.769
Betaalde rente	-8.120	-5.447
Kasstroom uit operationele activiteiten	-262.661	-47.216
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings materiële vaste activa	-14.135	-10.147
Investeringsubsidies	-	14.259
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-14.135	4.112
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutaties bestemmingsreserves	-	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	-
Mutatie liquide middelen	-276.796	-43.104
Stand liquide middelen 1 januari	2.371.299	2.414.403
Stand liquide middelen 31 december	2.094.503	2.371.299
Mutatie liquide middelen	-276.796	-43.104

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Informatie over de rechtspersoon

Vestigingsadres en inschrijfnummer handelsregister

Stichting Escher Collectie ("de Stichting") is feitelijk gevestigd op Lange Voorhout 74, 2514 EH te Den Haag, is statutair gevestigd in Den Haag en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 27194207.

Algemene toelichting

De belangrijkste activiteiten van de rechtspersoon

De activiteiten van Stichting Escher Collectie bestaan voornamelijk uit het inrichten, instandhouding en exploiteren van Het Paleis en het tentoonstellen van de Escher Collectie.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2022, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2022.

Informatieverschaffing over continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Informatieverschaffing over schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie en de Raad van Toezicht zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Algemene grondslagen voor verslaggeving

De standaarden op basis waarvan de jaarrekening is opgesteld

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen C1 'Kleine organisatie zonder winststreven' en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017 van de gemeente Den Haag met pagina 1 en 2 van bijlage Inrichting jaarrekening 2022. Conform artikel C1.106 dienen specifieke wet- en regelgeving en de subsidievoorschriften voor te gaan op de uitspraken in de RJK en te worden toegelicht. De gemeente Den Haag kent specifieke voorschriften ten aanzien van de dotatie aan de voorziening meerjaren onderhoud. De dotatie aan de voorziening 'Meerjaren Onderhoudsplanning' dient conform 'inrichting jaarrekening 2022' gelijk te zijn aan de ontvangen subsidie 'gebruikersonderhoud' van de gemeente Den Haag. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen historische kosten.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar alle waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen en niet op basis van voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich zullen voordoen. Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in staat van baten en lasten opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De betalen en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie.

De stichting neemt het standpunt in dat zij niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. De conclusie is gebaseerd op een toetsing van de huidige activiteiten en omstandigheden aan de relevante wet- en regelgeving, waaronder de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, jurisprudentie en literatuur.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen:

- verstrekte leningen en overige vorderingen en overige financiële verplichtingen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Eventueel direct toerekenbare transactiekosten maken deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd op de manier zoals beschreven bij de desbetreffende balansposten.

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de organisatie beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de organisatie het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Grondslagen

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de organisatie en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waarderverminderingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte gebruiksduur en rekening houden met een eventuele restwaarde. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik, en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering. Op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering wordt niet afgeschreven.

De jaarlijkse afschrijving zijn voor:

- inventaris	20%-33%
- hardware	25%

Ter zake van verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan gebouwen, installaties e.d. wordt een voorziening gevormd. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofdstuk Voorzieningen. Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (indien materieel). Na eerste verwerking vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen, onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de organisatie, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Eigen vermogen

Algemene reserve De algemene reserve is het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire beperkingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor de stichting is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op lange termijn te waarborgen.

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald, en betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van: een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en waarvan een betrouwbare inschatting kan worden gemaakt; en het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de organisatie noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de organisatie nadelige gevolgen heeft. Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voorziening meerjaren onderhoudsplanning

Een voorziening voor meerjaren onderhoudsplanning wordt gevormd voor verwachte kosten van service kosten, regulier onderhoud en periodiek groot onderhoud aan panden, installaties e.d. op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud. De uitgaven van groot onderhoud, regulier onderhoud en service kosten worden verwerkt ten laste van de onderhoudsvoorziening voor zover deze is gevormd door de beoogde kosten. Indien de kosten van onderhoud uitgaan boven de boekwaarde van de voor het desbetreffende actief aangehouden voorziening, worden de (meer)kosten verwerkt in de exploitatierekening.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Baten

Projectsubsidies en -baten worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de groep zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. De exploitatiesubsidie van de gemeente Den Haag ter compensatie van door de stichting gemaakte kosten worden systematisch als baten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Een eventueel overschot of tekort wordt via resultaatbestemming ten gunste of ten laste van de algemene reserve gebracht rekening houdend met de voorschriften van de gemeente Den Haag.

De subsidie van de gemeente Den Haag over het boekjaar 2022 wordt definitief vastgesteld nadat de jaarrekening is overlegd. De subsidie van de gemeente Den Haag is vooruitlopend op de definitieve vaststelling geheel als bate verwerkt.

Diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen. Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Huuropbrengsten

Huuropbrengsten worden lineair in de staat van baten en lasten opgenomen op basis van de duur van de huurovereenkomst. Vergoedingen ter stimulering van het sluiten van huurovereenkomsten worden als integraal deel van de totale huuropbrengsten verwerkt.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Leasing

De organisatie kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Operationele leases

Als de organisatie optreedt als lessor in een operationele lease, wordt het actief als leaseobject verwerkt in de balans overeenkomstig de aard van dat actief. De grondslagen voor de waardering van de geleasede activa zijn beschreven onder het hoofd Materiële vaste activa. De leasebaten (exclusief vergoeding voor dienstverlening, zoals verzekering en onderhoud) als bestanddeel van de leasebetalingen worden op tijdsevenredige basis verwerkt over de leaseperiode.

Initiële directe kosten, niet zijnde verkoopkosten, die gemaakt worden om opbrengsten te genereren uit operationele leases worden direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Als de organisatie optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Kasstroombegroting

Het kasstroombegroting is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroombegroting bestaan uit de liquide middelen en beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Toelichting balans per 31 december 2022

Activa

C.4 Vaste Activa

1 C.2 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa worden als volgt weergegeven

	<i>Inventarissen</i>	<i>Hardware</i>	<i>Totaal</i>
	€	€	€
<u>Stand per 1 januari 2022</u>			
Aanschafwaarde	652.684	46.869	699.553
Cumulatieve investeringssubsidies	-237.419	-	-237.419
Cumulatieve afschrijvingen	-399.852	-44.066	-443.918
	<u>15.413</u>	<u>2.803</u>	<u>18.216</u>
<u>Mutaties boekjaar</u>			
Investeringen	5.680	8.455	14.135
Investeringssubsidies	-	-	-
Afschrijvingen	-4.456	-3.535	-7.991
	<u>1.224</u>	<u>4.920</u>	<u>6.144</u>
<u>Stand per 31 december 2022</u>			
Aanschafwaarde	658.364	55.324	713.688
Cumulatieve investeringssubsidies	-237.419	-	-237.419
Cumulatieve afschrijvingen	-404.308	-47.601	-451.909
	<u>16.637</u>	<u>7.723</u>	<u>24.360</u>
Afschrijvingspercentages	<u>20 - 33%</u>	<u>25%</u>	

C.9 Vlottende activa

2 Handelsdebiteuren

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Handelsdebiteuren	20.816	9.950
Voorziening dubieuze debiteuren	-	-
	<u>20.816</u>	<u>9.950</u>

De debiteuren zijn opgenomen tegen de nominale waarden onder aftrek van een voorziening van nihil voor een mogelijke oninbaarheid. In de vorderingen is een bedrag begrepen van nihil (2021: nihil) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

3 Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Omzetbelasting	73.047	43.878
	<u>73.047</u>	<u>43.878</u>

4 Overlopende activa

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Nog te ontvangen bedragen	20.803	163.649
Vooruitbetaalde kosten	17.526	551
	<u>38.329</u>	<u>164.200</u>

5. C.8 Liquide middelen

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Rabobank deposito	995.197	999.312
Rabobank rekening-courant	1.069.225	1.361.133
Gelden onderweg	17.790	2.060
Kas	12.291	8.794
	<u>2.094.502</u>	<u>2.371.300</u>

Onder de liquide middelen zijn uitsluitend deposito's opgenomen die direct opvraagbaar zijn.

Passiva

C.14 Eigen vermogen

6. C.11 Algemene reserve

De algemene reserve wordt gebruikt als financiële buffer om onverwachte financiële risico's op te kunnen vangen

De maximum hoogte van de algemene reserve is vastgesteld op 25% van de totale baten (exclusief subsidies).

Verloopoverzicht

	2022
	€
Stand per 1 januari	175.927
Bij/af: resultaatbestemming 2022	-
Stand per 31 december	<u>175.927</u>

7. C.12 Bestemmingsreserve

Bestemmingsreserve prenten

Om het mogelijk te maken belangrijke Escher prenten te kunnen verwerven is een bestemmingsreserve gevormd.

De vorming van deze bestemmingsreserve is in overleg gedaan met de Gemeente Den Haag. In de vaststellingsbrief subsidies 2015 van de Gemeente Den Haag (ABBA/VS/2446) is de maximale omvang vastgesteld op € 200.000 met een maximale looptijd tot eind 2020. De Stichting Escher Collectie heeft de gemeente in 2021 om een verlenging van deze periode gevraagd, gezien de COVID-19 situatie. Deze verlenging is gehonoreerd tot en met 2024. In 2022 zijn diverse aankopen vanuit deze reserve gedaan, normaliter wordt deze reserve weer aangevuld met een deel van een eventueel overschot. Het exploitatieresultaat van 2022 laat dit echter niet toe.

Verloopoverzicht

	2022
	€
Stand per 1 januari	200.000
Af: aankoop Escher prenten	-151.445
Bij/af: resultaatbestemming 2022	-
Stand per 31 december	<u>48.555</u>

Bestemmingsreserve attracties

De bestaande attracties verliezen na verloop van tijd hun innoverende karakter. Om de continuïteit van het museum te kunnen waarborgen is het van essentieel belang dat de attracties tijdig worden vervangen door nieuwe innoverende attracties.

De bestemmingsreserve attracties wordt gevoed uit de eventuele overschotten op de exploitatie. De Gemeente Den Haag heeft toestemming verleend tot de vorming van een bestemmingsreserve attracties van maximaal € 340.000.

Verloopoverzicht

	2022
	€
Stand per 1 januari	340.000
Bij/af: resultaatbestemming 2022	-
Stand per 31 december	<u>340.000</u>

Bestemmingsreserve Escher naar de Amerikaanse Ambassade

De bestemmingsreserve wordt gebruikt voor de vorming van een bestemmingreserve voor de voorbereidings- en onderzoekskosten voor een eventuele verhuizing van Escher naar de Amerikaanse Ambassade. Gezien het feit dat een transitie naar de Amerikaanse Ambassade nog steeds actueel is tijdens dit schrijven, is er voor deze bestemmingsreserve in april 2020 verlenging aangevraagd bij de gemeente. Deze verlenging is gehonoreerd.

In de vaststellingsbrief subsidies 2017 van de Gemeente Den Haag (ABBA/VS/2512) is de maximale omvang van deze bestemmingsreserve vastgesteld op € 153.972 en de maximale looptijd tot eind 2019. Gezien het actuele karakter van het project is er meerdere malen verlenging aangevraagd en gehonoreerd.

De looptijd is zeer recentelijk verlengd tot en met 2024.

Verloopoverzicht

	2022
	€
Stand per 1 januari	122.543
Uitgaven	-
Stand per 31 december	<u>122.543</u>

Bestemmingsreserve Herinrichting Nieuwe Escher Museum

De Gemeente Den Haag heeft in een eerder stadium aangegeven er van uit te gaan dat het museum de inrichting van de museumzalen zelf (grotendeels) bekostigt. Om dat mogelijk te maken zal de komende jaren geld worden gealloceerd in deze bestemmingsreserve. Samen met gelden van derden moet dat straks de inrichting mogelijk maken. Er is uitgegaan van een looptijd tot 2024. Gezien de laatste ontwikkelingen inzake Corona en de ambassade zal dit langer duren. Het benodigde bedrag wordt geraamd op circa € 2.000.000.

Verloopoverzicht

	2022
	€
Stand per 1 januari	924.567
Bij/af: resultaatbestemming 2022	-
Stand per 31 december	<u>924.567</u>

8. C.13 Coronareserve

Stichting Escher Collectie heeft in 2021 een subsidie Herstelfonds van de gemeente ontvangen van € 61.390,- voor de verliezen als gevolg van de COVID-crisis. Stichting Escher Collectie heeft in 2021 een positief resultaat behaald, waardoor deze subsidie niet benut is.

Stichting Escher Collectie heeft met de gemeente afgesproken dat ze deze subsidie mag gebruiken voor de tekorten van 2022 welke zijn ontstaan door de nasleep van de COVID-crisis. Hiervoor is deze coronareserve gevormd ter hoogte van de subsidie. Het tekort van 2022 is onttrokken van deze reserve. Stichting Escher Collectie is in gesprek met de gemeente over de verdere afwikkeling van deze reserve.

Verloopoverzicht

	2022
	€
Stand per 1 januari	61.390
Bij/af: resultaatbestemming 2022	-39.256
Stand per 31 december	<u>22.134</u>

C.18 Voorzieningen

9 Voorziening meerjaren onderhoudsplanning

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Voorziening meerjaren onderhoudsplanning	443.302	632.411
<i>Voorziening meerjaren onderhoudsplanning</i>		
	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	632.411	608.899
Dotatie voorziening meerjaren onderhoudsplanning	101.013	101.016
Uitgaven voorziening meerjaren onderhoudsplanning	-290.122	-77.504
Stand per 31 december	443.302	632.411

In 2022 is in totaal € 290.122 onttrokken aan de voorziening, waarvan € 138.912 in meerjaren onderhoudsplanning vallen. De geplande kosten conform meerjaren onderhoudsplan gebruikers zijn in 2022 in totaal € 56.701. Het verschil tussen de onttrekking in 2022 en de geplande onderhoudswerkzaamheden in het Paleis worden voornamelijk veroorzaakt door:

- Aanvullende kosten schoonmaak vanwege COVID-19
- In 2022 zijn diverse groot onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, waaronder de restauratie van zaal 1 en 2. Grote stappen op het gebied van verduurzamen van het museum zijn gezet met het vervangen van alle bestaande ramen, door isolerend fineo vacuumglas

De geoormerkte subsidie (ABBA/VL/25963) van € 101.979 voor gebruikersonderhoud is conform voorwaarden toegevoegd aan de voorziening.

C.20 Kortlopende schulden

10 Schulden aan leveranciers en handelskredieten

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Crediteuren	123.314	47.868

11 Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Loonheffingen	-	3.436
	-	3.436

12 Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Nog te betalen kosten	17.175	77.629
Vakantiegeld	17.164	13.904
Vakantiedagen	16.373	7.866
	50.712	99.400

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Rechten

Meerjarenbeleidsplan 2021 - 2024

Conform het meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur krijgt de stichting Escher Collectie voor de periode 2021 - 2024 een jaarlijkse subsidie van de gemeente Den Haag. Voor 2023 wordt maximaal € 397.764 (kenmerk subsidiebeschikking 20221117-32005) aan subsidie verstrekt.

Verhuurcontract derden

De stichting Escher Collectie heeft een overeenkomst tot het in gebruik hebben van een ruimte die bestemd is voor het drijven van een museumwinkel in het Paleis aan het Lange Voorhout afgesloten met de stichting Vrienden van Escher en Het Paleis. De jaarlijkse vergoeding bedraagt € 25.000 exclusief btw. Wijzigingen van de vergoeding vinden plaats op basis van de wijziging van het maandprijsindexcijfer volgens de consumptieprijsindex (CPI). De overeenkomst wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd, wat inhoudt dat de jaarlijkse vergoedingen € 27.580 bedragen (korter dan één jaar).

Verplichtingen

Huurcontract Gemeente Den Haag

Met ingang van 1 januari 2003 heeft Stichting Escher Collectie het pand staande en gelegen aan het Lange Voorhout 74 gehuurd van de gemeente Den Haag. De huurovereenkomst is voor 25 jaar aangegaan en eindigt per 31 december 2028. De huur voor 2023 bedraagt € 186.085. De huur wordt jaarlijks geïndexeerd.

De verplichting bestaat voor € 1.116.513 aan huurverplichtingen tot en met 31 december 2028.

De verplichting naar looptijd kan als volgt worden gespecificeerd (op basis van de huur van 2023, de huur wordt jaarlijks geïndexeerd):

Korter dan 1 jaar:	186.085
Tussen 1 en 5 jaar:	744.343
Langer dan 5 jaar:	186.085
Totaal:	<u>1.116.513</u>

Diensten

De stichting Escher Collectie heeft een overeenkomst afgesloten met de stichting Kunstmuseum Den Haag voor de verzorging van het systeembeheer van de stichting. De vergoeding voor 2022 bedraagt € 4.900 exclusief btw.

De opzegtermijn bedraagt 90 dagen, derhalve is de verplichting ultimo 2022 € 1.225. Wijzigingen van de vergoeding vinden plaats op basis van de wijziging van het maandprijsindexcijfer volgens de consumptieprijsindex (CPI).

Stichting Escher Collectie heeft een licentieovereenkomst afgesloten met M.C. Escher Holding B.V. voor een periode van vijf jaar, van 16 november 2002 tot en met 16 november 2007. Na deze periode zal, in overeenstemming met beide partijen, dit contract jaarlijks stilzwijgend worden verlengd. In 2022 is een vergoeding opgenomen van € 40.362 exclusief btw.

De stichting Escher Collectie heeft een bruikleenovereenkomst afgesloten met de stichting Kunstmuseum Den Haag voor de bruikleenobjecten M.C. Escher uit de collectie van het Kunstmuseum Den Haag. De jaarlijkse vergoeding bedraagt € 50.000 exclusief btw. De opzegtermijn bedraagt 90 dagen, derhalve is de verplichting ultimo 2022 € 12.500.

Stichting Escher Collectie heeft een overeenkomst afgesloten met GoPhoto inzake fotografie voor een periode van één jaar, van 1 juni 2021 tot en met 31 mei 2022. Na deze periode kan, in overeenstemming met beide partijen, dit contract na elke drie maanden stilzwijgend verlengd worden. Er is een vaste fee per foto afgesproken.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2022

A.1 Publieksinkomsten

	<i>Realisatie</i> 2022	<i>Begroting</i> 2022	<i>Realisatie</i> 2021
	€	€	€
Entree	1.063.012	1.073.000	488.628
Fotoshoot	58.172	58.000	43.719
Totaal	<u>1.121.183</u>	<u>1.131.000</u>	<u>532.347</u>

In het jaar 2022 kwamen er 120.479 bezoekers naar Escher in Het Paleis. Het aantal bezoekers ligt 2.021 lager dan begroot (2021: 51.675 bezoekers), waardoor de publieksinkomsten eveneens lager zijn uitgevallen dan begroot. Vanaf het boekjaar 2022 ging de maatschappij weer langzaam open na de door de overheid opgelegde beperkingen in verband met COVID-19. De laatste lockdown dateert in januari 2022. De subsidie van de gemeente Den Haag is toegekend onder de voorwaarde dat het aantal van ca. 122.500 bezoekers wordt behaald. Dit aantal bezoekers is net niet behaald door de naweën van de pandemie.

A.10 Overige inkomsten

	<i>Realisatie</i> 2022	<i>Begroting</i> 2022	<i>Realisatie</i> 2021
	€	€	€
Vergoedingen rondleidingen	13.871	17.500	2.380
Totaal	<u>13.871</u>	<u>17.500</u>	<u>2.380</u>

A.12 Diverse inkomsten

	<i>Realisatie</i> 2022	<i>Begroting</i> 2022	<i>Realisatie</i> 2021
	€	€	€
Evenementen	76.451	60.000	13.462
Pacht café en winkel	27.244	27.000	26.000
Totaal	<u>103.695</u>	<u>87.000</u>	<u>39.462</u>

De hogere inkomsten reflecteren de gedurende de COVID-jaren uitgestelde evenementen. Het bedrijfsleven heeft in 2022 het organiseren van bedrijfsevenementen weer voortgezet.

A.13 Bijdragen uit private middelen

	<i>Realisatie</i> 2022	<i>Begroting</i> 2022	<i>Realisatie</i> 2021
	€	€	€
Particulieren	10.000	10.000	5.000
	<u>10.000</u>	<u>10.000</u>	<u>5.000</u>

A.20 Subsidie gemeente Den Haag

	<i>Realisatie</i> 2022	<i>Begroting</i> 2022	<i>Realisatie</i> 2021
	€	€	€
Exploitatie	273.460	268.515	268.519
Gebruikers onderhoud	101.979	100.135	100.136
Huur	-	-	-
	<u>375.439</u>	<u>368.650</u>	<u>368.655</u>

In 2022 is de volgende subsidieverlening verkregen:

1. Subsidietoekenning 2022 datum 30 september 2021 met kenmerk 20211006-84034 á € 375.439.

De volgende subsidievoorwaarden zijn overeengekomen:

1. De stichting Escher Collectie behaalt circa 122.500 bezoekers en draagt er zorg voor dat er naast de Escher tentoonstelling ook tenminste drie andere tentoonstellingen te zien zijn in het Paleis.
2. De stichting Escher Collectie bereikt in 2022 met educatieve activiteiten ca. 4.500 leerlingen uit het primair onderwijs in Den Haag en ca. 8.800 leerlingen uit het voorgezet onderwijs.
3. De stichting Escher Collectie dient inspanningen te leveren op het gebied van cultuuronderwijs conform de doelstellingen uit de nota Cultuureducatie 2022. U dient in 2022 verder te werken aan de ontwikkeling en het aanbieden van activiteiten voor het cultuuronderwijs die zijn afgestemd op de wensen van scholen en passen binnen de doorlopende leerlijnen die binnen het project 'Cultuuronderwijs op zijn Haags' worden ontwikkeld door scholen en culturele instellingen.
4. De stichting Escher Collectie neemt maatregelen om de inclusiviteit van de organisatie te bevorderen en de diversiteit van de Haagse bevolking terug te laten komen in het beleid op gebied van personeel, publiek, programmering en partners.
5. De stichting Escher Collectie spant zich in om relevante samenwerkingen aan te gaan met (culturele) partners in de stad.
6. De stichting Escher Collectie treft maatregelen ter bevordering van een gezonde en duurzame bedrijfsvoering, waaronder de toepassing van de cultural governance en fair practice codes.

Voor 2022 is een bedrag van € 273.460 bevoorschot door de gemeente Den Haag.

De enige voorwaarden die niet zijn behaald door de COVID-19 crisis, is het aantal bezoekers en het aantal leerlingen uit PO en VO. De overige voorwaarden zijn behaald.

A.24 Overige subsidies gemeente Den Haag

	<i>Realisatie</i> <i>2022</i>	<i>Begroting</i> <i>2022</i>	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>
	€	€	€
Herstelfonds Cultuur 2020 Gemeente Den Haag	-	-	61.390
Totaal	-	-	61.390

A.25 Overige subsidies

	<i>Realisatie</i> <i>2022</i>	<i>Begroting</i> <i>2022</i>	<i>Realisatie</i> <i>2021</i>
	€	€	€
Overige subsidies	9.880	-	356.954
Totaal	9.880	-	356.954

De overige subsidies betreft de eindafrekening van de TVL.

B.1 Beheerlasten personeel

	<i>Realisatie 2022</i>	<i>Begroting 2022</i>	<i>Realisatie 2021</i>
	€	€	€
Huisvesting loonkosten	73.062	29.250	44.074
Bedrijfsvoering loonkosten	178.645	171.000	166.026
Bedrijfsvoering inhuur extern	57.645	105.000	70.687
Overige personeelskosten	-28.028	12.000	-160.655
Totaal	<u>281.324</u>	<u>317.250</u>	<u>120.132</u>

De bijdragen uit hoofde van NOW-subsidies zijn verwerkt onder de overige personeelskosten, waardoor per saldo een bate is gepresenteerd.

De gerealiseerde huisvesting loonkosten zijn met € 43.800 hoger dan begroot. Deze overschrijding is het gevolg van het in dienst nemen van een gebouwbeheerder ter vervanging van een ingehuurde kracht. Hierdoor heeft er een verschuiving plaats gevonden tussen de loonkosten en de kosten bedrijfsvoering inhuur extern.

B.2 Beheerlasten materieel

	<i>Realisatie 2022</i>	<i>Begroting 2022</i>	<i>Realisatie 2021</i>
	€	€	€
Huisvesting	221.990	216.500	132.349
Gebruikersonderhoud	101.013	101.000	101.016
Bedrijfsvoering	171.567	126.750	158.311
Afschrijving	7.991	12.500	7.901
Totaal	<u>502.561</u>	<u>456.750</u>	<u>399.577</u>

Het totaalbedrag realisatie op Beheerlasten materieel is € 51.250 hoger dan begroot. Het verschil tussen de gerealiseerde huisvestingskosten en de begroting wordt veroorzaakt door de hogere energielasten.

De kosten met betrekking tot de Bedrijfsvoering zijn hoger dan begroot. Dit heeft diverse oorzaken, waaronder hogere administratiekosten voor de diverse afwikkelingen van de NOW en TVL, aanvraag van diverse steunmaatregelen en advieskosten inzake de Amerikaanse Ambassade.

B.4 Activiteitenlasten personeel

	<i>Realisatie 2022</i>	<i>Begroting 2022</i>	<i>Realisatie 2021</i>
	€	€	€
Educatie loonkosten	139.903	111.000	114.330
Publieksopvang loonkosten	106.647	120.000	115.292
Educatie inhuur extern	49.070	50.000	17.790
Publieksopvang inhuur extern	311.437	309.650	193.071
Totaal	<u>607.056</u>	<u>590.650</u>	<u>440.484</u>

Het totaalbedrag realisatie op de beheerlasten materieel is € 18.675 hoger dan begroot. Het verschil tussen de gerealiseerde activiteitenlasten personeel en de begroting wordt veroorzaakt door hogere loonkosten educatie. In dit jaar zijn er diverse stagiairs ingezet voor de ondersteuning van de conservator bij het opzetten van het 125-jarig jubileum van M.C. Escher.

B.5 Activiteitenlasten materieel

	<i>Realisatie</i> <u>2022</u>	<i>Begroting</i> <u>2022</u>	<i>Realisatie</i> <u>2021</u>
	€	€	€
Tentoonstellingen	140.394	137.000	124.445
Marketing en Communicatie	75.267	62.500	67.594
Educatie	2.917	10.000	324
Aankopen Escher Prenten	151.445	-	1.561
Diverse activiteiten	55.686	40.000	13.782
	<u>425.708</u>	<u>249.500</u>	<u>207.706</u>

De lichte stijging uitgaven marketing en communicatie t.o.v. de begroting heeft te maken het weer opengaan van de maatschappij na covid. De begroting voor 2022 is samengesteld in 2021 in een periode dat er nog zeer veel onzekerheid heerste over het verloop van de pandemie. De uitgaven lopen in pas met het voorzichtig weer op gang komen van de maatschappij maar staan in zowel bezoekersaantallen als bijbehorende marketingkosten in schril contrast met 2019 waar het bezoekersaantal stond op 171.667 en de bijbehorende marketingkosten op € 160.724.

In het boekjaar zijn er diverse Escher prenten gekocht. Deze aankopen lopen via de lasten en zijn onttrokken van de bestemmingsreserve prenten.

Specificatie loonkosten

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	€	€
Salariskosten	451.323	381.950
Pensioenlasten	23.830	21.847
Sociale lasten	52.807	46.726
Bijdrage	-29.704	-10.800
Totaal	<u>498.257</u>	<u>439.723</u>

De stichting Escher Collectie volgt de Museum cao.

Per 1 januari 2022 is iedereen een periodiek omhoog gegaan.

In december is er een eindejaarsuitkering van 3,4% uitgekeerd aan medewerkers die na 31 maart 2017 in dienst zijn gekomen en 6% aan de medewerkers die voor deze datum in dienst waren.

De loonkosten van de coördinator museumwinkel worden per kwartaal doorberekend aan de stichting vrienden van Escher in Het Paleis en zijn opgenomen onder de post bijdrage.

	2022	2021
Huisvesting (beheerlasten)	1,4	1,4
Bedrijfsvoering (beheerlasten)	1,0	1,0
Educatie (activiteitenlasten)	3,4	3,4
Publieksopvang (activiteitenlasten)	1,4	1,4
Gemiddeld aantal werknemers	7,2	7,2

Den Haag, 20 april 2023
Stichting Escher Collectie

Vaststelling en goedkeuring jaarrekening 2022 Stichting Escher Collectie

De directie van de Stichting Escher Collectie heeft de jaarrekening 2022 vastgesteld in de vergadering van 20 april 2023.

De Raad van Toezicht van de Stichting Escher Collectie heeft de jaarrekening 2022 goedgekeurd in de vergadering van 20 april 2023.

Was getekend door directie en toezichthouders
Den Haag,

Directie
drs. B. Tempel
directeur

20 april 2023

Raad van Toezicht
drs. J. de Ranitz
voorzitter

20 april 2023

Raad van Toezicht
drs. H.W. Breukink
lid

20 april 2023

Raad van Toezicht
drs. M. Essafi
lid

20 april 2023

Raad van Toezicht
drs. J. Klijnsma
lid

20 april 2023

Raad van Toezicht
drs. M.D. Cambeen
lid

20 april 2023

Raad van Toezicht
mr. J. Mendlik
lid

20 april 2023

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

In de statuten zijn geen bepalingen inzake resultaatbestemming opgenomen.